

Szóriné Zielinska Alicja

Az uborkatermesztés időszakai különböző növényházakban

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Olvasási idő: 30 perc

Összefoglalás:

Zárt berendezésekben az uborka termesztése - a paradicsom és paprika után – a harmadik helyen áll. Leginkább a holland fajtákat termesztik, több ültetési időpontban. Magyarországon jellemzően a kígyó fajták kedveltek. A midi kígyó- és snack uborkák termesztési felülete - a keresletnek és a könnyebb termesztésnek köszönhetően - növekvő tendenciát mutat.

Tartalom:

- Az uborka fajták jellemzői
- Az uborka fajták csoportosítása
- Uborka hajtatási időpontjai
- A termesztés feltételei

A hajtattott zöldségfélék közül az uborka - a termesztőfelületet nézve - a paprika és a paradicsom után a harmadik helyen áll. Míg korábban a piacon kizárólag a kígyó típusokat termesztették, napjainkban az igény megváltozott és sokkal szélesebb választék jelent meg a termesztésben, követve ezzel a vevők igényeit. **Jelenleg a holland fajták uralják a piacot, jellemzően a partenokarp termésű, kizárólagosan vagy többségében nő ivarú virágokkal.** Nagyon fontos, hogy - még kedvezőtlen körülmények között is - a termések nem keserűek, a típusok nem tartalmaznak kukurbitacinok előállításáért felelős gént. A termesztett fajtáknál elvárás, hogy a termések mérete fajtán belül azonos legyen, alakja és felülete pedig fajtára jellemző. A hosszú terméseknél a kocsány melletti rész vékonyodása minél kisebb legyen. Az alacsony berendezésekben a rövid ízközű fajták a legalkalmasabbak termesztésre, minél több terméssel a főszáron. Fontos, hogy a növények a melegben ne legyenek érzékenyek a hajtáscsúcs égésre és Ca-hiányra. A vegetatív növekedés általában a termesztés alatt megkönnyíti az újulást, de a túl erős oldalhajtásképzés hátrányt jelent a növekvő munkaigény miatt. A termelők kedvelik a korai fajtákat, amelyek nem hajlamosak a termés hullámzásra. Nagyon fontos, hogy a növényvédelmük minél egyszerűbb legyen és sokféle rezisztenciával vagy toleranciával rendelkezzenek.

Alapvetően a fajták a termések hossza és a termés felülete alapján csoportosíthatók. A Magyarországon ismert típusok a következők:

1. **Kígyó fajták** – általában 30-35 cm (legalább 25 cm) hosszúak, friss fogyasztásra alkalmasak. A termések felülete simahéjú, tüske és szemölcsmentesek.
2. **Midi uborkák** – 20-25 cm hosszúságú, sima felületű, tüskementes, a kígyó uborka rövidebb változata.
3. **Mini kígyóuborkák** – 15-20 cm hosszúságban szedett, kígyóuborka jellegű típusok.
4. **Saláta uborkák** – alapvetően 15-20 cm-es méretben szedett és szemölcsös felületű. A kígyóuborkához képest kicsit más húzállagú típus. Itthon nem túl jelentős a piaca.
5. **Snack uborka** - jellemzően 5-10 cm-es hosszúságban szedett, kígyóuborka jellegű típus. Magasabb szárazanyag tartalom, erőteljesebb uborka íz és fokozottabb roppanósság jellemzi a terméseket. A hagyományos zöld mellett léteznek világoszöld, sárgás-fehér és zöld/fehér bicolor színű fajták is. Jellemzően csomagolt áruként jelenik meg a kereskedelemben.

Prolog kígyóuborka
(fénykép: Tornyai Tibor)

Picowee minikígyó uborka
(fénykép: Tornyai Tibor)

Quarto snack uborka
(fénykép Tornyai Tibor)

Uborka hajtatási időpontok

A kígyóuborka majdnem egész évben termeszthető. A fajtaválasztásnál figyelembe kell venni, hogy mennyire érzékenyek a fényhiányra és a lisztharmat fertőzésekre.

- **téli fűtött hajtatás:** december közepétől február második feléig. Az ekkor használt fajták általában lisztharmat rezisztencia nélküliek, vagy közepes mértékű ellenállással rendelkeznek (IR: Px), mivel a lisztharmat rezisztencia és a fényhiány érzékenység között genetikai kapcsolat létezik. Az utóbbi néhány évben kezdtek megjelenni olyan „nyári” fajták, amelyek magas ellenállósági szintjük ellenére is alkalmasak téli hajtatásra (január végétől, február elejétől). Ugyan sebességük, koraiságuk elmarad a klasszikus téli fajtákétól, de maga a terméskötődés, a lomb és hajtásfejlődés zavartalan, illetve fényhiány okozta nekrozisokkal sem találkozunk a lombozaton.

- **enyhén fűtött tavaszi hajtatás:** a március elejétől április első feléig történő ültetésre jellemzően többnyire már nyári, magas lisztharmat ellenállóságú fajtákat használunk, de jelen vannak olyan átmeneti fajták is, melyek ugyan csak IR: Px ellenállóságúak, de a klasszikus téli fajtáknál nagyobb a fényigényük.

- **fűtetlen hajtatás:** április közepétől július közepéig folyamatosak, az ültetésekhez valódi nyári fajtákat használunk.

- **őszi hajtatás:** július végétől augusztus végéig ültetjük. A gyakorlatban találkozunk szeptemberi ültetésekkel is, de a túl rövid hasznos időszak miatt ez nagyon ritkán lesz gazdaságos. A kultúra elején nem feltétlenül, de a nyár végi időszaktól kezdve szükség van a fűtésre, a hidegebbé váló éjszakák miatt. Az őszi forduló időjárás során pedig már elengedhetetlen a házak fűtése. A kultúra vége jellemzően november eleje-közepe, de néhány – elsősorban termálvízzel fűtött termesztőberendezésben – akár 1 hónappal tovább is bent tartják az állományt. Igazán jó uborkát azonban a fény miatt csak november elejéig lehet Magyarországon termelni.

A szeptember-október-novemberi időszakot egyáltalán nem javasoljuk kígyóuborka ültetésre, a nem elegendő fény mennyiség miatt. Természetesen pótmegvilágítással ezen időszakok is kihasználhatók lehetnek, de ezidáig Magyarországon ilyen üzemek nem létesültek.

A fajtahasználat elválí az alkalmazott technológiák miatt is: jellemzően más jellegű fajták kerülnek a hagyományos ernyős, és megint más fajták a főszáras (high wire vagy engedős) állományokba, még ha van is átfedés. A külföldi gyakorlat azt mutatja, hogy a megvilágított házakban is más fajtákat

használnak, mint a megvilágítás nélküliekben, sőt a megvilágítás intenzitása szerint is differenciálódik a szakmai ajánlat. A tavaszi-nyári időszakban mindenképp, de az egyéb ültetési időpontok esetén is egyre nagyobb a különböző vírusokkal – elsősorban CMV, CGMMV, CVYV - szembeni rezisztenciák jelentősége és fontossága.

Midi uborkát Magyarországon minimális felületen természetnek, a kereskedelemben lévő termékeket általában külföldről hozzák be.

Az ültetés időpontjai megegyeznek a kígyóuborkáéval, gyorsabban teremnek.

Mini kígyóuborka minimális mértékben van a termesztésben.

Az ültetési időpontok megegyeznek a fentiekkel, és várható, hogy jövőre nagyobb felületen termesztik a növekvő igény miatt.

Saláta uborka fajtákat ültetik, de nincs túl jelentős piaca.

Ültetése javasolt inkább az enyhén fűtött téli-tavaszi, a fűtetlen tavaszi-nyári vagy nyári-kora őszi időpontban. Őszi hajtása az enyhén fűtött fóliákban lehetséges. A gyakorlatban - a piaci igények miatt - a kígyóuborkánál leírtakhoz képest 1-2 hónappal később kezdődik és 1 hónappal hamarabb végződik a szezon.

Snack uborka nemrég jelent meg Magyarországon, jelenleg kis piacot képvisel, de fogyasztása nő. Egyelőre jórészt importból kerül Magyarországra, termesztéstechnológiája kicsit eltér a kígyóuborkáétól: nóduszonként több termés hagyható, sőt az oldalkacsok is terhelhetők a megfelelő termésmennyiség elérése céljából.

Az ültetési időpontok megegyezhetnek a kígyóuborkáéval. A kisebb méret és az alacsonyabb terhelés miatt valószínűleg a fényszegényebb időszakokban is termesztendő, de erre nincs hazai gyakorlat. Jelenleg kis piacot képvisel, de a fogyasztása nő.

Mini snack vagy one-bite snack uborka: a standard snack uborkánál is kisebb méretben szedett típus hasonló tulajdonságokkal, bár a pultállósága a kis méretből eredően nem jó, csak csomagolt áruként van létjogosultsága. Magyarországon egyelőre lényegében nincs forgalomban, és nemzetközi szinten is abszolút újdonság.

Ültetési időpontok tekintetében hasonló a helyzet a snack uborkánál leírtakkal.

Termesztés feltételei

Az uborka fő növényként üvegházban és fóliában egyaránt hajtatható egyedülálló házakban, vagy blokkrendszerűekben. *A nem fűtött házakban csak nyári termesztés lehetséges*, de ez esetben a termelés kockázata akkor is nagy. Az uborka nagyon érzékeny az éjszakai hőmérséklettel szemben. A minimális elvárt felszerelés a fűtő- és szellőztető rendszer. Az a berendezés alkalmas a téli termesztésre, amely a **szükséges 35 °C delta t –t biztosítani** tudja. Optimális esetben *a berendezésben 4 fűtőkört kell használni*: az első a falak melletti, a második a földön elhelyezett vegetációs, a harmadik a növények közötti felső vegetációs fűtés. A gyökérzóna hőmérsékletét a közeg alatti fűtőcső biztosítja. Minimális felszerelésnek az alsó vegetációs rendszer tekinthető. A fűtés pontos szabályozását a klímakomputerek teszik lehetővé, de termosztátos rendszerek is alkalmazhatók.

A házakat **támrendszerrel** kell felszerelni, amelynek magassága a termesztési technológiától függ. A főszár (a növényt rendszeresen engedik le) vezetése legalább 2,5-3 méteres magasságot igényel, hagyományos rendszereknél a 2-2,5 méteres támrendszer az optimális. Az alacsony, 7,5 méter széles fóliaházak is alkalmasak a termesztésre, kétszeri ültetés mellett. Ezekben a házakban kevesebb gond van a megfelelő páratartalom megtartásával, viszont a nyári hőmérséklet szabályozása nehezebb.

A növényházak borítóanyagát illetően, téli ültetéshez az üveg jobb fényáteresztést biztosít, de a tél végi és a tavaszi ültetésű állományok egy-, illetve két rétegű fólia alatt is könnyen termesztethetők.

Leggyakrabban alkalmazott ültetési időpontok:

időszak	Vetés ideje	Ültetés ideje	Szedés ideje	Kidobás
Hosszúkultúrás főszár terheléssel	X. 1.-XI.25.	XI. 1.-XII.30.	jan.-aug.	VII.1.-VIII.30.
Korai hagyományos	XI.15.-XII.15.	XII.20.-I.1.	febr.-júl.	VII. 1-20.
Késő tavaszi	XII.15.-I.30.	I.20.-III.1.	márc.-júl.	VII. 1-20.
Kétültetéses				
első ültetés	X. 1.-XII.15.	XI.15.-I.30.	jan.-júl.	VII.1-10
második ültetés	VI.20.-VII.15.	VII.15.-VIII.10.	aug.-dec.	XI.15.-XII.30.

Ajánlott olvasmányok

Terbe I., Slezák K.: Talajnélküli zöldségfajtatás, Mezőgazda Lap- és Könyvkiadó (2019)

Források

Terbe I., Slezák K.: Talajnélküli zöldségfajtatás, Mezőgazda Lap- és Könyvkiadó (2019)

Dobrzynska J. : Ogórki pod oslonami

Pudelski T., Lisiecka J. : Uprawa ogórków w polu i pod nieogrzewanymi oslonami

Ellenőrző kérdések:

1. Mi okozza az uborka keserűségét?
2. Mi a fő szempont a kígyó uborkák kiválasztásánál?
3. Az uborka hány termést képes növelni egy náduszban?